

SÁMI ALLASKUVLLA NJOAMMUNEASTADANBAGADUS – COVID-19 DÁVDDA OKTAVUOĐAS 2020

Mearridan:	Allaskuvladirektevra	Beaivi:	12.08.2020
Vásttolaš:	CSO / sihkarvuodávásttolaš	Id:	
Maŋemus rievdadan:	Bargiidhoavda	Beaivi:	03.11.2020
Boahotá sadjái:	21.10.2020	Arkiivaref.:	20/00290-18

Sisdoallu

1.	ÁLGGAHUS.....	2
2.	NJOAMMUNEASTADANDOAIMMAT - VÁLDOLÁIDESTUSAT.....	2
2.1.	Buohcci olbmot eai galgga leat Diehtosiiddas.....	3
2.2.	Buorre hygienia/čorgatvuohtha.....	6
2.3.	Unnidit olbmuid gaskasaš fysalaš oktavuoda.....	8
3.	OAHPAHUS, JOAVKOSTURRODAGAT JA OVTTASKAS OAHPAHUSVUOGIT.....	9
3.1.	Joavkosturrodagat ja fásta joavkkut.....	9
3.2.	Fásta joavku (kohort).....	10
3.3.	Eará fysalaš oktavuodaráddjen doaimmat.....	10
3.4.	Njoammuneastadandoaimmat ovttaskas fágasuorggis ja oahpahuovuogit mat gáibidit liigedoaimmaid.....	11
3.5.	Skuvlaeksámen.....	13
4.	EARENOAMÁŽIT STUDEANTTAIDE.....	13
4.1.	Riskavuloš studeanttat.....	13
4.2.	Studeanttat geat bohtet eará riikkain go Norggas.....	13
4.3.	Psyhkalaš dearvvašvuohtha.....	14
5.	EARENOAMÁŽIT BARGIIDE.....	14
5.1.	Riskavuloš bargit.....	14
5.2.	Earenoamáš riskaárvoštallamat bargosajis.....	14
5.3.	Bargit geat ássat eará riikkas ja geat jeavddalaččat bargui mátkkoštit.....	15
5.4.	Erren- ja buozalmasvuodadieđuid gieđahallan.....	15
6.	STUDEANTTAID OVTTASTUS (SSO).....	15
6.1.	Kantiidna.....	16
6.2.	Studeantahybelat- ja ásodagat (SSO).....	16
6.3.	Studeantamánáidgárdi (SSO).....	16
7.	LÁGIDEAMIT.....	16
8.	GIRJERÁJUS JA RESEPŠUVNNAT.....	16
9.	STUDEANTTAID JA BARGIID OAHPAHEAPMI.....	18
10.	COVID-19 DIEĐUID OĐASMAHTTIN.....	18
11.	DEHÁLAŠ GULAHALLANOLBMOT/DIEĐIHANLISTU, JA SPIEHKASTATLISTU.....	18
12.	SÁMI ALLASKUVLLA NJOAMMUNSUODJALEAMI ISKANLISTU.....	20

1. ÁLGGAHUS

Dát bagadus galgá láiddestussan Sámi allaskuvlla (SA) doaimmas koronavirusdávdda (covid-19) oktavuodas.

Bagadus galgá:

- sihkkarastit ahte olles ásahusas lea oktasaš ipmárdus njoammuneastadandoaimmain ja ahte ollislaččat gieđahallá njoammunsuodjedoaimmaid.
- sihkkarastit ahte covid-19 dávdda njoammuneastadeapmi vuhtiiváldojuvvo Sámi allaskuvlla oahpahasdoaimma čađaheamis.

Lea allaskuvlla jođiheddjiid ovddasvástádus ásahit siskkáldas bearráigeahččanrutiinnaid mat sihkkarastet ahte ásahusa biras ovddida dearvvašvuođa, čálggu, buriid sosiála ja biraslaš dilálašvuođaid, ja eastada buozalmasvuođa ja roasmmuhuvvamiid. Danin lea allaskuvlajođiheddjiin ovddasvástádus sihkkarastit dohkálaš doaimma mii vuhtiiváldá njoammuneastadeami, ja ráhkadit plánaid ja doaibmabijuid maiguin unnida riskkaid (Internkontrollforskriften §5 (6) <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/1996-12-06-1127>). Dát bagadus lea dakkár doaibmabidju.

Almmotge háliidit deattuhit ahte buohkat fertejit veahkkálaga ovddidit dohkálaš ja buori doaimma covid-19 dávdda oktavuodas. Njoammuneastadanfágalaš dohkálaš doaibma mearkkaša ahte buot allaskuvlla doaibmaoasálaččain lea buorre ovttasbargu gaskaneaset, ja buorre ovttasbargu eará ásahusaiguin Diehtosiiddas.

Allaskuvlla váldojoksaneameari covid-19 dávdda meannudeamis lea:

- Ráddjet njoammuma
- Bisuhit fágalaš doaimma nu guhkás go vejolaš
- Vára váldit studeanttain, mielbargiin ja jođiheddjiin buot dásiin.

Dávda sáhtá bistit guhkit áiggi, dat lea dan duohken movt servodat muđui ásaha njoammuneastadandoaimmaid. Danin lea hirbmat dehálaš ahte allaskuvlla ulbmil oahpahusa ja dutkama dáfus čađahuvvo nu bures go vejolaš, seammás go fuolahit njoammuneastadeami sihke studeanttaid ja bargiid guovdu. Leat olu iešguđetlágán doaibmabijut maiguin allaskuvla sáhtá ráddjet njoammuma go rahpagoahtit Diehtosiidda campusa bearráigeahču vuolde.

Dávda sáhtá dagahit ahte lea dárbu rievdadit doaimma muhtun áiggi geahčen. Danin lea dehálaš ahte buot SA studeanttat ja bargit váldet vuhtii Álbmotdearvvašvuođa (FHI) rávvagiid ja dieđuid álbmogii ([Folkehelseinstituttets \(FHI\) råd og informasjon til befolkningen](https://www.fhi.no/en/2020/04/folkehelseinstituttets-fhi-rad-og-informasjon-til-befolkningen)) ja čuvvot mielde allaskuvlla neahttasiiddus gosa ain bidjat ođđaseamos dieđuid: <https://samas.no/se/a/oppalas-bagadusat>.

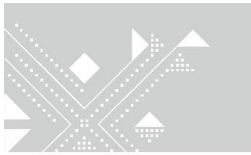
2. NJOAMMUNEASTADANDOAIMMAT - VÁLDOLÁIDESTUSAT

Bagadusa doaibmabijut galget veahkehit eastadit njoammuma allaskuvlla studeanttaid ja bargiid gaskka.

Leat golbma váldonjuolggadusa mat goazahit ja eastadit covid-19 dávdda njoammuma ja leavvama:

1. Buohcci olbmot eai galgga leat Diehtosiiddas

Deháleamos njoammuneastadannjuolggadus lea ahte buohcci olbmot bissot ruovttuineaset.

2. Buorre hygiena

Gossančorgatvuohta ja gaskka doalahit nuppiide, lea áibbas mearrideaddjin goaikkanasnjoammuma eastadeamis, ja giehtabassan ja earenoamážit dat ahte ii duohtadatta ámadaju basakeahntes gieđaiguin, lea dehálaš eahpenjulges kontáktanjoammuma eastadeamis.

3. Doallat gaskka earáide

Go olbmot dollet guhkit gaskka de unnu vejolašvuohta njoammudit, maiddá ovdalgo dávdamearkkat ilbmet.

2.1. Buohcci olbmot eai galgga leat Diehtosiiddas

Vuosttaš dávdamearkkat

Covid-19 dávdda dáváleamos dávdamearkkat leat čottabávččas, nuorvu ja gehppes gosahat, lassin buohcandovdui, oaivebákčasii ja deahkkebákčasiidda. Sáhtta maiddá leat čovvi bávččas.

Covid-19 dávdamearkkat eai boađe juohke olbmui nu garrasit, ja daid sáhtta leat váttis earuhit eará vuoiŋnahatinfekšuvnnain. Covid-19 njoammu eanas goaikkanasaid ja guoskkaheami bokte. Leat vuosttažettiin olbmot geain leat dávdamearkkat geat njoammudit dávdda, ja njoammunvárra lea stuorimus dalle go dávdamearkkat dovdogohtet.

Muhtumiin sáhttet covid-19 dávdamearkkat vearáskit vahku sis gosahahkan, feberin ja lossa vuoiŋnahahkan, ja muhtun hárvanaš olbmot sáhtta dávda nu vearáskit ahte dárbbáša buohcciviesus divššu.

Lea dehálaš dieđihit jus lea duođastuvvon njommon covid-19

Suohkana dearvvašvuođabálvalusas lea ovddasvástádus čuovvolit sin geain duođastuvvo covid-19 (guorrat njoammuma), ja dat addá dieđu sidjiide geaidda lea njommon ja lagas oktavuođaide.

Jávohisvuođageatnegasvuođa geažil ii dieđit dearvvašvuođabálvalus allaskuvlii ovttaskas olbmo birra geasa lea njommon dávda. Danin lea ávžžuhussan ahte bargit ja studeanttat ieža dieđihit. Geahča “Dieđihanlisttu” dás vuollelis mas oaidná geasa sáhtta dieđihit. Studeanttat sáhttet maiddá dieđihit oahppoprográmmakoordináhtorii, ja bargit ges lagamus jođiheaddjái. De sii dieđihit viidáseappot dieđihanlisttu mielde.

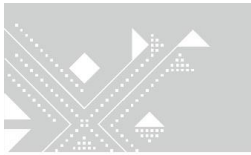
Dieđihit lea eaktodáhtolaš, muhto dákkár dieđut leat ávkkálaččat ja dehálaččat allaskuvlii vai sáhttit johtui bidjat iežamet doaibmabijuid. Lea doarvá diehtit gos olmmoš lea leamaš ja guđe jovkui/oahppoprográmmii lea gullelaš.

Ii leat nappo dárbu mitalit ovttaskas olbmo nama. Juohkehaš guhte addá dieđu iežas njoammuma birra, ferte miehtat jus su dieđut galget geavahuvvot. Allaskuvla ii vurkkot eambbo dieđuid go dan mii lea dárbbášlaš, ja allaskuvllas leat buorit rutiinnat das ahte eai vurkkoduvvo eambbo dieđut go dan mii lea dárbbášlaš, eai ge guhkit go persovdnašuojinjuolggadusat/GDPR njuolggadusat suvvet. Dieđut vurkejuvvojit allaskuvlla arkiivavuogádhkii Public 360.

Lea suohkana dearvvašvuođabálvalus mii mearrida dárbbášlaš doaibmabijuid, ovdamearkka dihte dan ahte defineret geat leat buohcci olbmo lagas oktavuođat geat fertejit erremii, ja leago dárbu juohkit earáide dieđu dan birra. Jus lea dárbu vel eanet doaibmabijuide, de lea suohkana dearvvašvuođabálvalus mii gohčču allaskuvlla dan čađahit.

Goas ožžot studeanttat ja bargit leat Diehtosiiddas?

- Studeanttat ja bargit sáhttet leat Diehtosiiddas go eai leat dávdamearkkat.
- Jus lea leamaš vuoiŋnahatinfekšuvdna de sáhttet studeanttat ja bargit máhccat maŋjelgo

leat leamaš ovttá (1) jándora dávdamearkkaid haga.

- Jus olbmoss geainna orru ovttas leat vuoiŋahatinfekšuvnna dávdamearkkat, muhto ii leat duođastuvvon covid-19, de sáhtta studeanta dahje bargi bohtit Diehtosiidii nugo dábálaččat, muhto son galgá dakkaviđe mannat ruoktot jus dovdaohtá dávdamearkkaid (geahča vuollelis).
- Studeanttat ja bargit geain leat dábálaš šaddogavjaallergiija (pollen-) mearkkat (diehttevaš šaddogavjaallergiija, njunnegolggahat čielga njunnesnuolggain, čalmmit mat ganjaldit/saknjidit) ožžot bohtit Diehtosiidii.
- Muhtumiin sáhtta njunni golgat almmá eará vuoiŋahatinfekšuvnna mearkkaid haga. Dat studeanttat dahje bargit ožžot bohtit Diehtosiidii jus fal muđui leat dearvašat.

Goas eai galgga studeanttat ja bargit bohtit Diehtosiidii?

Lea dehálaš ahte studeanttat ja bargit ožžot čielga dieđu ja ipmirdit ákka manin Diehtosiidii ii galgga bohtit jus leat dávdamearkkat.

- Studeanttat ja bargit eai galgga bohtit Diehtosiidii vaikko leat dušše veahá vuoiŋahatdávdamearkkat dahje buohcandovdu. Sii galget bissut ruovttus dasságo leat leamaš dávdamearkkaid haga 1 jándora.
- Studeanttat dahje bargit geain lea duođastuvvon covid-19 galget leat isoláhtas. Lea suohkana dearvašvuođabálvalus mii mearrida geat galget leat isoláhtas ja man guhká Álbmotdearvašvuođainstituhta rávvagiid mielde (geahča www.fhi.no). Dearvašvuođadirektoráhta lea ráhkadan lánkanjuolggadusaid isolašuvnna birra.
- Studeanta dahje bargi geas lea lagašoktavuohta/dahje orru ovttas olbmui geas lea duođastuvvon covid-19 galgá leat erremis (karantenas). Lea dearvašvuođabálvalus mii mearrida gii galgá leat erremis ja man guhká Álbmotdearvašvuođainstituhta rávvagiid mielde (geahča www.fhi.no).

Ruovttuerren ja ruovttuisolašuvdna

Álbmotdearvašvuođainstituhtas leat rávvagat ruovttuerrema ja ruovttuisolašuvnna birra mángga gillii (<https://www.fhi.no/nettpub/coronaviru/s/infomateriell/informasjon-om-hjemmekarantene-og-isolasjon-pa-ulike-sprak/?term&h=1>)

Dearvašvuođadirektoráhta lea ráhkadan lánkaásahusjuolggadusaid errema birra.

Jus muhtun buohccá allaskuvlla birra

Studeanttat ja bargit geat dovdaohtet vuoiŋahatinfekšuvnna dávdamearkkaid, berreit guođdit allaskuvlla baikki. Lea dehálaš sihtat buohcci váldit oktavuoda iežas lagasolbmuiguin, vai sihkkarastá ahte muhtun su atná váras jus dávda jođanit vearáska. Buohcci ii berre johtit almmolaš sáhtuiguin.

Jus buohcci ferte viežžat, de galgá son vuordit sierra lanjas dahje olgun gos eai leat eará olbmot. Son ferte atnit njálbmesuoji jus ii leat vejolaš doallat gaskka earáide. Njálbmesuođi sáhtta várjalit njoammudeames earáide. Jus buohcci ferte hivessegis mannat, de galgá dat bassot ovdalgo earát geavahit seamma hivessega. Olbmot geain lea leamaš oktavuoda buohcci studeanttain dahje bargiin fertejit gieđaid bassat. Maŋnel bassojuvvojit dat lanjat, hivessegat ja eará sajit gos buohcci lea leamaš dábálaš bassanávdnasiiguin. Eará njoammuneastadandoaimmat maid čuovvovaš kapihttaliin čilget, unnidit maiddái vára njoammudit dávdá.

Studeanttat ja bargit geain duođastuvvo covid-19 dávda, galget oážžut dohkálaš dearvašvuođaveahki suohkana dearvašvuođabálvalusas. Jus galgá testejuvot, de galgá čielggadit dan doaktáriin gustovaš juolggadusaid mielde. Suohkana dearvašvuođabálvalus kárte ja čuovvola covid-19 posiitiiva olbmuid

lagašoktavuođaid gustovaš rávvagiid mielde.

Jus olmmoš geainna studeanta/bargi orru ovttas lea buohcci

Jus olbmos geainna studeanta/bargi orru ovttas leat vuoiŋjahatinfekšuvnna dávdamearkkat, muhto ii leat duođaštuvvon covid-19, de galgá studeanta/bargi bohtit nu movt dábálaččat láve. Muhto jus studeanta/bargi dovtagohtá dávdamearkkaid, de galgá guođdit oahppo-/bargobáikki nu movt čilgejuvvon ovdalis. Eará čorgatvuođadoaimmat maid čilget čuovvovaš kapihttaliin, unnidit vára njoammudit dávdda.

Jus olbmos geainna studeanta/bargi orru ovttas lea duođaštuvvon covid-19

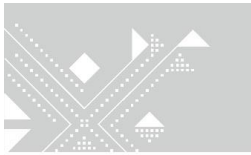
Jus olbmos geainna studeanta/bargi orru ovttas lea duođaštuvvon covid-19, de leat dearvvašvuođaeiseválddit rávven ahte buot lagaškontávttat galget leat erremis. Ii oktage guhte lea erremis, oaččo bohtit oahppobáikái.

Suohkana dearvvašvuođabálvalusas lea njoammuneastadangealbu, ja dainna sáhttá ráđđádallat movt báikkálaččat heivehallá ja organisere dilálašvuođa.

Doaimmahanskovi movt meannudit buohcci studeanttain/bargiin Sámi allaskuvllas

Studeanta/bargi geas leat vuoiŋjahatdávdamearkkat	➔	<ul style="list-style-type: none"> - Studeanta/bargi sáddejuvvo ruoktot - Bearráigeahčču čielggaduvo - Studeanta/bargi vuordá sierra lanjas dahje olgun jus dárbbša sáhtu - Galgá leat njálbmesuodji jus ii leat vejolašvuohta doallat gaskka (gávdno váibmomašiinna bálddas) - Lanjat ja hivsset galget bassot ovdalgo earát daid atnet jus leat leamaš anus - Dárbbša go testet? 	➔	Studeanta/bargi galgá bissut ruovttus jándora manjelii go dávdamearkkat leat jávkan
Studeanta/bargi lea covid-19 posiitiiva	➔	<ul style="list-style-type: none"> - Studeanta/bargi dieđiha allaskuvlii njoammuma birra - Suohkana dearvvašvuođabálvalus guorragohtá njoammuma - Suohkandoavttir árvoštallá eará heivvolaš doaimmaid allaskuvlii 	➔	Studeanta/bargi galgá bissut ruovttus ja čuovvut isolašuvdnanjuolggadusaid
Studeanta/bargi gii lea covid-19 posiitiiva olbmo (dávdaguoddi) lahkosis leamaš	➔	Studeanta/bargi (lagaškontákta) galgá erremii ii ge galgga bohtit Diehtosiidii	➔	Studeanta/bargi čuovvu errennjuolggadusaid (geahča sierra kapihttala)

Njoammuma guorrat

Suohkana dearvvašvuodabálvalus guorrá njoammuma jus allaskuvlla studeanttain dahje bargiin duodaštuvvo covid-19. Allaskuvla sáhtta mitalit gii lea registrerejuvvon dihto fágii mas dávdaguoddi lea oassálastán. Allaskuvla ii sáhte registreret geat leat boahtán čuovvut fága.

Danin ferte njoammuma guorrat olbmos olmui, ja dahkat jearahallamiid suinna geasa dávda lea njommon. Lea suohkana dearvvašvuodabálvalus mii dahká jearahallamiid, muhto allaskuvlla bargiide sáhtta boahit jearaldat ahte veahkehit go konkrehta čuovvulemiin ja diehtjuohkimiin studeanttaide geain lea leamaš lagaškontákta suinna geasa lea njommon.

2.2. Buorre hygiena/čorgatvuohta

Giehta- ja gossančorgatvuohta

Giehta- ja gossančorgatvuohta unnida njoammunvára visot vuoinjahatinfekšuvnnaid dáfus, nu maidái covid-19 dávdda njoammuma. Dát doaibmabijut galget unnidit njoammunvára diŋggaid ja gieđaid bokte, ja unnidit njoammunvára gossamiin. Ráinnas gieđaiguin eastada eahpenjulges njoammuma buot buoremusat. Čorgatvuođa galgat dávjá muitit fuolahit, beroškeahhtá das ahte diehtá go iežas dahje earáid njoammunstáhtusa. Lea dehálaš ahte buot studeanttat ja bargit dovdet čuovvovaš doaibmabijuid.

Dávjá gieđaid bassat

Gieđaid bassat loika čáziin ja golgi sáibbuin lea hui ávkkálaš vuohki njoammuma eastadit. Duolva, baktearat ja virusat luovvanit liikkis go bassá ja doida daid eret čáziin. Studeanttat ja bargit galget dávjá ja dárkilit bassat gieđaid, unnimusat 20 sekunda. Dasto galgá gieđaid sihkkut bábersihkaldagain. Giehtačorgatvuođa neavvagiid galgá duos dás muittuhit ja heangut plakáhtaid buori giehtabassama birra.

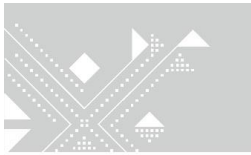
Studeanttat ja bargit galget gieđaid bassat:

- Ovdalgo vuolga ruovttus ja go boahat ruoktot
- Go boahat Diehtosiidii
- Go lonuha logaldallanlanja, lohkanlanja, laboratoria, joavkolanja, čoahkkinlanja, kantuvrra j.su.
- Ovdalgo boahat girjerádjosis
- Maŋnelgo lea gossan/gastán
- Maŋnelgo lea hivessegis leamaš
- Ovdal ja maŋnel go lea boradan
- Go gieđat leat oinnolaš duolvasat

Molssaeaktun giehtabassamii

- Virus lea hearki alkohola vuostá, ja desinfekšuvdna (giehtaspriita) mas lea alkohola, lea molssaeaktun jus ii leat vejolaš gieđaid bassat
- Giehtadesinfekšuvdna biddjo juohke sadjai gos ii leat vejolaš gieđaid bassat (omd. logaldallanlanjain, feaskáriin (čoahkkinlanjaid, lohkanlanjaid buohta jna.), boadáhagas ja kantiinas)
- Giehtadesinfekšuvdna mas lea alkohola ii leat liikka ávkkálaš jus leat dovdomassii duolva gieđat, dalle berre bassat gieđaid
- Giehtadesinfekšuvna mas lea alkohola heive geavahit go lea olgoahpahus, maŋnelgo vuos lea ráidnen gieđaid bassanserviehtain.

Gossančorgatvuohta

- Bábersihkaldagat galggaše leat olámuttos studeanttaide/bargiide. Jus dat eai leat olámuttos, de neavvut gossat dahje gastiit giehtagávvi.
- li galggaše duohtadit ámadaju dahje čalmmiid

Njálbmesuodji

Dábálaččat lea nu ahte studeanttat ja bargit fertejit ieža doallat njálbmesujiid alcceseaset, go eiseválddit eai leat rávven njálbmesuoji njoammuneastadandoaibman. Leat čuovvovaš spiehkasteamit:

Njálbmesuodji olbmuid geat dovdet covid-19 dávdamearkkaid go leat oahppobáikkis

Bargobearráigeahču bagadusa mielde skáhppo allaskuvla njálbmesuoji juohkehažžii gii dovda covid-19 dávdamearkkaid dan botta go leat oahppobáikkis. Dan oktavuodas addit čuovvovaš čilgehusa/rávva:

- Jus dovdagoadát covid-19 dávdamearkkaid go leat barggus, de fertet dakkaviđe dollet gaskka earáide, ja vuolgit ruoktot. Ruoktot it berre vuolgit kollektiiva sáhtuin. Jus ii leat eará vejolašvuhta, de fertet bidjat njálbmesuoji. Njálbmesuoji gávnnat váibmomašiinna bálddas váldouvssa guoras. Njálbmesuodji lea giddejuvvon plastihkkabusses mii lea merkejuvvon **«Njálbmesuodji. FUOM! Dušše olbmuid geain leat covid-19 dávdamearkkat».**

Njálbmesuodji go mátkkoštat kollektiiva sáhtuin bargui ja barggus

Lea studeantta ja bargi iežas ovddasvástádus suddjet iežas ja earáid go vánddarda kollektiiva sáhtuin ruovttu ja oahppo-/bargobáikki gaskka. Jus lea dárbu geavahit njálbmesuoji, de ferte juohkehaš ieš dan fuolahit. Jus lea mátki man allaskuvla lágida (oahppomátki), de lea allaskuvlla ovddasvástádus doallat njálbmesujiid studeanttaide ja oahpaheddjiide.

Njálbmesuodji go mátkkošta kollektiiva sáhtuin bargomátkkis

Allaskuvla ávžžuha doallat digitála čoahkkimiid nu olu go vejolaš. Jus lea dárbu doallat fysalaš čoahkkima, ja dan oktavuodas šaddá mátkkoštit kollektiiva sáhtuin, de galgá bargi čuovvut daid mearrádusaid mat áiggis áigái leat njálbmesuoji geavaheami birra. Jus leat golut dasa, de biddjojit dat mátkerehkegi.

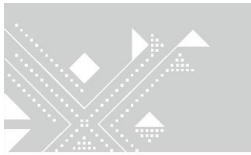
Buorre bassan- ja čorgendoaibma

Covid-19 virus jávká go bassá čáziin ja dábalaš bassanávdnasiiguin. Virus sáhtta ceavzit muhtun diimmuid rájes beivviide, das makkár olgoža nalde dat lea, temperatuvrra, beaivečuovgga ja eará fáktoriid mielde. Danin lea dehálaš dárkilit ja dávjá čorget ja bassat vai eastada njoammuma.

Geavaheadji iežas ovddasvástádus buhtistit (studeanttat ja bargit)

Allaskuvla ii munne čađat bassat juohke geavaheadji maŋis. Danin ferte ovttaskas geavaheadjis maidái leat ovddasvástádus ráinnasin doallat:

- Don fertet ieš sihkkut čállinbeavddi/bargosaji go boadát dasa. Iešguđetlágán ráidnenávdnasiid (bassanserviehtaid ja eará olgošdesinfekšuvnna) gávnnat oahppolanjain, lohkanlanjain ja kánturlanjain.
- Galgá leat almmuhus ahte dus lea alddát ovddasvástádus sihkkut bargobeavddi.
- Son guhte lea fysalaš čoahkkima čoahkinjođiheaddji, galgá sihkkut čoahkinbevdidiid ja elektrovnnalaš rusttegiid ovdalگو čoahkin álgá.
- Son guhte jođiha čoagganeami (omd. logaldalli) galgá ieš leat buorren ovdamearkan, ja muittuhit sihkkut čállinbevdidiid/bargobevdidiid ovdalگو čoagganeapmi álgá.
- Dihtorduolbbus, dihtorat/boallobeavddit ja eará rusttegat maid atnit searválaga ja

oahpahusas, ráidnejuvvojit maŋnelgo leat geavahan daid (unnimusat beaivválaččat). Muhtun dilálašvuodain go ii leat vejolaš ráidnet maŋnel juohke geavaheaddji maŋis sáhtta geavahit plastihkkahánskaid.

- Boddolanjaid borranbevddiid galgá bassat čáziin ja sáibbuin go leat adnon.

Bassit

Bassit lasihit bassama rabas suojehis lanjain ja báikkiin. Rutiinnat ja báikkálaš bassanplánat leat suokkarduvvon ja heivehuvvon njoammuneastadeapmái. Daid ođasmahttit jus ferte vel eambo lasihit bassama, ja leat heivehan bassama sihke organiserema, ovddasvástádusa ja resursadárbbu ektui.

Ii leat dárbu geavahit liige suodjeneavvuid, muhto gieđaid galgá bassat maŋnel go lea geargan čorgemiin, maiddái de go lea geavahan bassanhánskaid.

Allaskuvlla areálain ii leat dárbu rutiinnalaččat geavahit desinfekšuvnna. Jus dan dattege geavaha, de ferte oinnolaš duolvvaid vuos bassat fássoliin dahje bábersihkaldagain, muđui ii bastte desinfekšuvdnaávnas. Dáppe geavahit desinfekšuvdnaávnasiid main lea alkohola.

Lea dehálaš earenoamáš dárkilit bassat suojehis báikkiid:

- Hivsegiid ja basadangáriid ferte buhtistit unnimusat oktii beaivái. Sihko hivssetstuolu ja basadangári čáhcehána 2-4 gearddi beaivái.
- Sihkkunbábir ja sáibu galgá gávdnot, ja ruskalihtiid ferte dávjá gurret.
- Uksageavjjaid, tráhpparindiid, stuoluid, bevddiid ja eará biergasiid mat dávjá guoskkahuvvojit, ferte dávjá ráidnet, unnimusat oktii beaivái. Lea dárbu čađat árvoštallat ferte go lasihit bassama jus muhtun lanjaid geavaheapmi molsašuvvá dávjá, omd. auditoriija bevddiid j.su
- Luovos tekstiillaid ferte bassat čujuhusa mielde.

2.3. Unnidit olbmuid gaskasaš fysalaš oktavuodá

Go unnida fysalaš oktavuodá nuppiiguin, de unnida maiddái vára oážžut dávdda olbmuin geat eai dieđe ahte leat dávduoddit. Vai dan olahit de sáhtta lasihit gaska studeanttaid/bargiid gaska. Stuoit ovttaskaslágidemiid ferte lágideat gustovaš njuolggadusaid mielde maid Dearvvašvuodadirektoráhta mearrida (<https://www.helsedirektoratet.no/veiledere/koronavirus>).

Lea dehálaš ahte allaskuvlahálddahuš ja ossodagat/goađit searválaga gávnnahit buriiid báikkálaš čovdosiid, nu ahte studeanttat ja bargit sáhttet leat oadjebasat ahte njoammuneastadoaimmat čađahuvvojit. Lea dehálaš deattuhit ahte bargit ain galget fuolahit studeanttaid dárbbu oadjebasvuhtii dán ođđa dilálašvuodas, ja háhkat buori psykososiála birra.

Daid studeanttaide geain leat sierra dárbbut, ja geaidda lea váttis muddet gaska earáide, šaddá deháleamos doaibman ráddjet galle lagasoktavuodá sis leat juohke studeantta ja bargi dáfus, ovdamearkka dihte nu ahte geavaha fásta joavkkuid dahje digitála oahpahusvuogi.

Lea ovdamunni jus studeanttat ja bargit maiddái friddjaáiggis ráddjejit servvoštallama eará olbmuiguin. Dán dáfus ávžžuha allaskuvla iežas studeanttaid ja bargiid čuovvut daid rávvagiid maid dearvvašvuodaeiseválddit ággis áigái addet servvoštallama birra.

Golbma váldovuogi ráddjet oktavuodá olbmuid gaska:

- Doallat unnimusat mehtera gaska nuppiide juohke dilálašvuodas

- Juohkit studeanttaid smávit fásta joavkkuide main servvoštallet eambo lunddolaččat
- Digitála čovdosiid atnit molssaeaktun dahje lassin dábálaš čovdosiidda

Fysalaš oktavuoda unnidan doaimmat

Fysalaš oktavuoha:

- li berre buorástahttit ja buorrestit nuppiid. Sáhtta baicca dearvvahit «Gardnjildearvvahemiin» dahje «Váibmospedjodemiin».
- li berre čuožžut dahje čohkkát lahkálaga, ja galgá doallat unnimusat mehtera gaskka nuppiide.

Unnidit biepmu ja biergasiid juogadeami:

- Studeanttat/bargit eai galgga juogadit borramuša ja juhkosa.
- Studeanttat/bargit berrejit čohkkát iešguđet beavddis go boradit, dahje fásta sajis ja doallat gaskka (mehtera gaskka).
- Unnidit čállinbiergasiid, bargoreaidduid, dihtordulbosiid ja dakkáriid juogadeami.
- Geahča vuollelis kantiinna njuolggadusaid.
- Studeanttat ja bargit fertejtit bassat gieđaid go bohtet oahpposadjái dahje ruoktot.

3. OAHPAHUS, JOAVKOSTURRODAGAT JA OVTTASKAS OAHPAHUSVUOGIT

Lea earenoamáš dehálaš ahte buot oahpahus čađahuvvo covid-19 válđočujuhusaid mielde vai ráddje ja goazaha njoammuma nu movt ovdalis čilgejuvvo.

3.1. Joavkosturrodagat ja fásta joavkkut

Sámi allaskuvla lea unna skuvllaš mas leat oalle unnán studeanttat. Danin lea álkit doallat gaskka ja ráddjet njoammuma joavkkuid siskobealde. Jus doalaha fásta joavkkuid de ráddje maiddá njoammuma iešguđet joavkkuid gaskka. Dat geahpeda barggu njoammunguorramiin, ja eastada oahppobáikki giddema jus dávda lea njommon studentii dahje bargái.

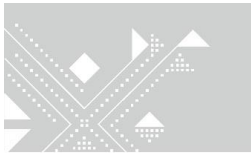
Allaskuvllas ii leat dábálaččat vejolaš doalahit fásta joavkkuid buot oahppoprográmmain daningo studeanttat seahkánit oahppoprográmmaid rastá oktasaš fágaid ja ovttasbargodoaimmaid dáfus. Danin lea earenoamáš dehálaš čađahit daid njoammuneastadandoaimmaid mat juo leat doaimmas.

- Deháleamos oktavuodaunnidandoaimma allaskuvllas lea doalahit mehtera gaskka nuppiide juohke dilálašvuodas. Lea earenoamáš dehálaš dan atnit váras gáržžes lanjain, ovdamearkka dihte boadáhagas ja gokko leat latnjabiergasat.
- Jus lea vejolaš, de sáhtta studeanttaid juohkit smávit joavkkuide.
- Jus oahppobáikkis lea váttis čáhkkehít buohkaid váilevaš fysalaš lanjaid dáfus, de sáhtta árvvoštallat iešguđet beivviid, iešguđet oahppoáiggiid ja iešguđet lanjaid geavahit.

Latnjasturrodat stivre galle olbmo lea vejolaš siste čohkket. Danin lea areálameroštallan mearrideaddjin.

Sáhtta leat váttis doalahit gaskka smávva lanjain jus luohkká lea dievva, ja dalle berre juohkit studeanttaid smávit joavkkuide sierra lanjaide, dahje ohcat heivvolaš čovdosiid olgun.

Juohke latnjaoktavuodas lea dehálaš ahte geavaheaddjit ožžot čielga dieđuid giehtabassama ja giehtadesinfekšuvnna geavaheami birra. Diehtujuohkin galgá biddjot almmuhussan ja addot njálmmálaččat (geahča kapihttala «*Buorre hygiena*» ovdalis).

Jus gaska doallan gáibádus ii sáhte dáhkiduvvot de biddjo gáibádussan ahte galgá leat fásta joavku (geahča vuollelis).

3.2. Fásta joavku (kohort)

Fásta joavku lea vejolaš guovtti dilálašvuodas:

1. Muhtun oahppoprográmmain/-fáttáin sáhtá leat vejolaš organiseret studeantajoavkku fásta joavkun. Jus lea vejolaš de rávvet nu dahkat. Ulbmilin lea ráddjet njoammuma ja álkidahttit njoammunguorrana ja isolašuvnna.
2. Jus ii leat vejolaš doallat mehtergaska-gáibádusa, de fertejít leat fásta joavkkut oahpahusa čađaheamis.

Muđui gustojit čuovvovaččat:

- Fásta joavkkus sáhttet leat 15 olbmo rádjái, dainna eavttuin ahte sáhtá doallat mehtera gaska.
- Fásta joavkkus sáhttet studeanttat ja bargit servvoštallat jus doalahit mehtera gaska ja ii leat dárbbuhis lagasoktavuohta/fysalaš oktavuohta.
- Lea dehálaš ahte iešguđet fásta joavkkuid studeanttat eai masttat jus leaš vejolaš.
- Bargit berrejít boahit logaldallanlanjii/joavkolatnjii nu ahte fásta joavku ii dárbbáš lonuhit lanja.
- Fásta joavkkut berrejít garvit lanjaid lonuheamis jus leaš vejolaš.
- Fásta joavkkut sáhttet lonuhit oassálastiid vahkosaččat manjel vahkkoloahpa (go lea mannan unnimusat guokte beavvi alma oktavuođa haga bargiid ja studeanttaid gaska).
- Jus oahppobáikkis lea váttis šiehttat váilevaš fysalaš lanjaid dáfus, de sáhtá árvvoštallat iešguđet beivviid, iešguđet boahtináiggiid ja iešguđet lanjaid geavahit. Lea maiddá vejolaš heivehit eambo olgodoaimmaid/oahpahusa olgun doallat.
- Fásta joavkkut sáhttet meattildit nubbi nuppi ja leat seamma sajis oanehis áiggi (eanemus 15 minuhta, jus dollet unnimusat mehtera gaska).
- Jus leat oktasaš fáttát mas studeanttat fertejít seahkánit, de ferte sihkkarastit ahte sii dollet unnimusat mehtera gaska. Studeanttat berrejít danin čohkkát logaldallanlanjas fásta joavkkuid mielde.

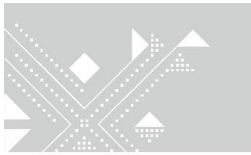
3.3. Eará fysalaš oktavuođaráddjen doaimmat

Bottut

- Doallat bottuid vuoruid mielde nu ahte ráddje galle studeantta leat oktasaš lanjain oktanis, ja/dahje heivehit nu ahte bottuid sáhtá leat olgun.
- Studeanttaide ferte muittuhit doallat gaska maiddá go lea boddu (unnimusat mehtera).

Čoahkkejoavkkut

- Stuorát olmmoščoagganemiid berre garvit.
- Geavat stuorát lanjaid dahje doala oahpahusa olgun jus lea vejolaš.
- Buot studeanttain berre leat sierra čállinbeavde-/bargosadji vai sihkkarastá mehtera gaska nuppiide. Jus studeanttas ii leat sierra beavdi, de sihkkarastit bargobeavddi nu ahte ankke sáhtá doallat gaska nuppiide.
- Garvit olmmošjoralmasa go manná sisa dahje olggos oahpahaslanjas, gárvodanlanjas dahje hissegiin.
- Sáhtá vejolaččat darvehit láhtái mearkkaid vai sihkkarastá gaska studeanttaid gaska

joavkolanjain/oahpahunlanjain, girjerádjosis, molssodanlanjain ja eará lanjain gos sáhtttá šaddat olmmošjoralmas.

Olgomátkkitt ja fievrrut

- Olgomátkkiid stuora studeantajoavkkuiguin mas geavahit almmolaš sáhttofievrruid berre garvit.
- Olgomátkkiid láigofievrruiguin sáhtttá čadahit jus doallá mehtera gaskka fievrru siste. Daid ferte šiehttat fievroeaiggádiin.

3.4. Njoammuneastadandoaimmat ovttaskas fágasuorggis ja oahpahunvuogit mat gáibidit liigedoaimmaid

Dás leat rávvagat iešguđet fágasuorggi ja oahpahunvuogi hárrái maidda gáibiduvvojit sierra doaimmat lassin daidda maid ovdalis leat čilgen.

Oahpahunčoagganeamit

Oahppočoagganeamit main iešguđet riikka/riikkaguovllu studeanttat deaivvadit fysalaččat dagahit stuorit vára čuovuhit dávdá viidat guovlluide. Danin lea dehálaš ahte vel garraseappot fuomášuhtttá njoammunsuodjaleami dakkár čoagganeamiin go dalle go čoagganeami studeanttat ássat seamma suohkanis.

- Digitála čovdosiid berre árvvoštallat vel eambbo go muđui. Nu guhkas go vejolaš berre studeanttaide leat vejolaš čuovvut čoagganeami digitálalaččat jus errema, dávdamearkkaid dehe eará riskasivaid geažil eai beasa oahppobáikái.
- Lea čielga gáibáduš ahte galgá leat vejolaš doallat mehtera gaskka. Danin ferte fysalaš čoagganeami oassálastiid logu heivet lanja sturrodahkii.
- Ovdal čoagganeami galgá studeanttaid muittuhit njoammuneastadannjuolggadusaid váldočuoggáid birra (lea oahppohálddaha ovddasvástáduš ovtta koordináhtoriiguin juohkit dieđuid studeanttaide).
- Lágideaddji galgá maiddái fuolahit ahte njoammuneastadannjuolggadusat fuomášuhttojit duos dás, ja ahte váldit bottuid ja mannat olggos/sisa latnjii dainna lágiin ahte mehtera gaskka-njuolggadusa čuvvot.

Fágat main lea praktihkalaš bargu/árbevirolaš doaimmat

- Juohkit studeanttaid smávit ja bastevaš joavkkuide
- Ráddjet rusttegiid juogadeami
- Jus vejolaš, de studeanttat váldet ieža mielde dárbbášlaš rusttegiid go vulget omd meahccái
- Oastit eambbo skárriid, náluid jna vuoi studeanttat eai dárbbat juogadit daid
- Bassat ja ráidnet rusttegiid go lea vejolaš, sihke ovdal ja maŋnel go leat geavahuvvon
- Ii geavahit guosselogaiddalliid/bagadalliid geat gullet riskajoavkkuide, omd vuorasiid (geahča čilgehusa 5.1 čuoggá vuolde)
- Idjadanmátkkitt ja mátkkitt olggobeallai suohkanrájiid šluhttejuvvojit 2020-čavčča

Laboratoria ja báđji (Duodji)

- Ráddjet reaidduid juogadeami.
- Jus lea vejolaš de galgá bassat ja buhtistit reaidduid ovdal ja maŋnelgo lea geavahan daid.
- Duodjereaidduid geavahepmái ásahuvvojit sierra rutiinnat.

Media ja journalistihkka

- Ráddjet reaidduid juogadeami .
- Jus lea vejolaš de galgá bassat ja buhtistit reaidduid ovdal ja maŋnelgo lea geavahan daid.
- Minddar ávžžuhit geahččat suorggádatbagadusa *‘Veileder for audiovisuelle produksjoner. Sikker gjennomføring av audiovisuelle produksjoner’*
(<https://www.virke.no/bransjer/producentforeningen/veileder/>)

Molssodanlanjaid geavahepmi ja lášmmohallan-/valáštallanoahpahus ja sullasaš:

- Doallat mehtera gaskka njuolggadus gusto buot aktivitehtain.
- Molssodit sáhtta dahkat iešguđet lanjain vai lea buoret sadji.
- Jus lea dárbu riššudit, de ferte juohkit studeanttaid smávit joavkkuide vai ráddje gallis leat molssodanlanjain/riššus oktanis.
- Ávžžuhussan lea olgolášmmohallan.
- Garvit aktivitehtaid main studeanttat šaddet leat lahkalaša ja čuovvut daid rávvagiid maid Álbmotdearvašvuođainstituhtta áiggis áigái addá.
- Jus maŋnel šaddá áigeguovdil vuojoanánáidásis lášmmohallat, de lea kloračáhci dakkár mii doaimmahuhtta sihke koronavirusa ja eará virusiid. Dattege ferte oahpahusa lágidit nu ahte studeanttat leat nu unnán lahkalaša go vejolaš molssodanlanjain ja vuojoanánáidásis nu movt Álbmotdearvašvuođainstituhtta áiggis áigái rávve.

Musihkka

- Garvit ahte eanet studeanttat juogadit njurggonasaid.
- Giehtačuojanasaid ja tangeantačuojanasaid geavaheami maŋnel ferte daid sihkkut desinfiserenávdnasiin.

Borramuš ja biebmooahppu

- Geahččalit čađahit oahpahusa molssaevttolaš vugiiguin (ovdamearkka dihte ruovttubargguid bokte).
- Virus ii njoamo biepmu bokte jus fal doallá giehta- ja gossančorgatvuođa ja dábálaš gievkančorgatvuođa biepmu ráhkadettiin.
- Garvit biepmuid mat eai ráhkaduvvo lieggasiin (ovdamearkka dihte saláhtaid ja dakkáriid).
- Muđui čuovvut Biebmobearráigeahču rávvagiid:
https://www.mattilsynet.no/Utbrydd_av_koronavirus/Mat_og_drikkevann/kan_man_spre_koronasmitte_ved_profesjonell_matlaging.38073

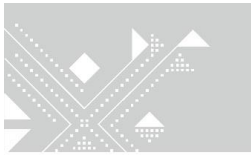
Dearvvašvuođafága

Dearvvašvuođadirektoráhta lea Álbmotdearvvašvuođainstituhta vehkiin ráhkadan njoammuneastadanbagadusa dearvvašvuođadoaimmaide mat leat ovttat olbmui hávális. Dat gusto maiddái oahpahusdilis. Bagadusa sáhtta viežžat dáppe:

- *Smittevern faglig forsvarlig drift i helsevirksomheter med én-til-én-kontakt (covid-19)*
(Njoammuneastadeaddji dohkálaš doaimma dearvvašvuođadoaimmain gos lea dahkamuš ovttain olbmui hávális) (covid-19)
<https://www.helsedirektoratet.no/veiledere/smittevern-faglig-forsvarlig-drift-i-helsevirksomheter-med-en-til-en-kontakt-covid-19>

Hárjehallan

Go studeanta lea hárjehallamis, dahje go bargi galleda hárjehallanbáikki, de lea guoskevaš suorggi

bagadus (bránšabagadus/suorggádatbagadus) d.s. mii vuodus gusto.

Jus dakkár suorggádatbagadus ii gávdno de gusto allaskuvlla bagadus.

Jus gávdno suoggádatbagadus, de lea min ráva ahte čuovvut dan allaskuvlla oahpahusdilálašvuodain. Jus studeanttat allaskuvlla oaivádemiin ovttasbarget olggobeale doaibmaaktevrraiguin dahje bealálašasahusaiguin main lea suorggádatbagadus, de galgá dan čuovvut. Dát bagadusat leat earenoamáš relevánttat Sámi allaskuvlii:

- (Njoammueastadeami bagadusat mánáidgárddiide, skuvllaide ja mánáid-/bearašsuodjalussii) (covid-19)
Veiledere i smittevern for barnehager, skoler og barne-/familievern (covid-19)
<https://www.helsedirektoratet.no/tema/beredskap-og-krisehandtering/koronavirus/smittevern-for-barnehager-og-skoler>.

3.5. Skuvlaeksámen

Muhtun fáttáin lea skuvlaeksámen buoremus eksámenvuohki. Skuvlaeksámena čađaheamis sáhtta dáhpáhuvvat ahte muhtumat leat lahkalaaga guhkit áiggi go leat fysalaččat lahkalaaga, dahje juogadit seamma gáržžes latnjavoluma. Danin ferte árvoštallat livčče go eará vuogit lágidit studeanttaid geahččaleami mii lea seamma buorre go skuvlaeksámen. Jus gávdnojit dakkár eksámenhámit de berre válljet daid.

Jus goitge lágiduvo skuvlaeksámen de galgá čuovvut gustovaš njoammueastadannjuolggadusaid. Allaskuvllas lea sierra rutiidna movt doarjut sin gain lea ovddasvástáduš dán barggus.

Oahppohálddahus hábme sierra njoammueastadanrutiinnaid skuvlaeksámenii.

Studeanttat sáhttet ohcat oažžut eksámena heivehuvvot ([čujuhus](#)).

4. EARENOAMÁŽIT STUDEANTTAIDE

4.1. Riskavuloš studeanttat

Studeanttaide main lea alit riska duodalaččat buohccát jus covid-19 dávda njoammu, berre árvoštallat heivehit skuvlabargguid/oahpu. Ferte leat doavtterduodaštus dakkár heiveheami oažžut. Eksámenheiveheami birra, geahča čuoggá Skuvlaeksámen.

Dieđuid mat áiggis áigái ođasmahttojit covid-19 riskavuloš olbmuid birra, gávnnaht
Álbmotdearvašvuodainstituhta neahttasiidduin:
<https://www.fhi.no/nettpub/coronavirus/fakta/risikogrupper/?term&h=1>.

Jus lea studeanta guhte lea fuolaheaddjin riskavuloš olbmui, de sáhtta son váldit oktavuoda iežas doaktáriin gullat movt sáhtta ráddjet njoammunvára ruktui. De berre gulahallat allaskuvllain vai gávnnaht movt sáhtta heivehit oahpahusa ja seammás doalahit dábálaš oahppoprogršuvna.

4.2. Studeanttat geat bohtet eará riikkain go Norggas

Juohke studeanttas lea alddis ovddasvástáduš dovdat ja čuovvut daid errenmearrádušaid mat áiggis áigái gustojit Norggas go bohtá eará riikkas. Nu movt errenmearrádušat juste dál leat, de fertejit

olbmot geat mátkkoštit Norgii Ruotas leat erremis 10 jándora. Oahpahusa sáhtta mealgadii heivehit nu ahte studeanttat geat šaddet leat erremis sáhttet čuovvut oahpahusa digitála vugiin vai eai dárbbas Norgii boahit. Muhtun oahpuid lea dattege bággu fysalaččat čuovvut, ja de fertejit studeanttat doahttalit errenmearrádusaid go bohtet Norgii. Sámi allaskuvla ii sáhte addit lobi spiehkastit errenjuolggadusain jus ii leat ožžon lobi dearvvašvuodabargis geas lea váldi addit dakkár lobi.

4.3. Psyhkalaš dearvvašvuhta

Covid-19 dávda ja dasa gullelaš njoammuneastadandoaimmat sáhttet muhtumiidda leat psyhkalaš noadđin, ja iešalddis dagahit riskafákora. Nu soitet earenoamážit dat studeanttat dovdat geat leat eará báikkiin eret, ja geain ii leat sosiála fierpmádat oahppobáikkis. Oahppohálddahuš lea danin ásahan ráđdeaddibálvalusa mainna studeanttat sáhttet váldit oktavuoda telefonna bokte (telefonnummar lea allaskuvlla neahttasiiddus). Dát lea jurddašuvvon leat doarjjan studeanttaide, ja sáhtta leat veahkin váldit oktavuoda suohkana dearvvašvuodabálvalusaiguin. Allaskuvla doalaha buori gulahallama suohkaniin dakkár veahkedárbbuid hárrái.

Lea dehálaš ahte sihke bargit ja mielstudeanttat leat gohcevaččat jus várohit ahte muhtun dárbbasa doarjaga psyhkalaš dilálašvuoda geažil

5. EARENOAMÁŽIT BARGIIDE

Ávžžuhit ahte allaskuvlla bargit gulahallet lagamus bargiidvásttolaš hoavddain, jus lea dárbu maide čielggadit iežas bargodilálašvuoda hárrái. Váldonjuolggadussan lea ahte bargit barget bargosajis. Dát juolggadus sáhtta rievdat jus dávdá njoammun rievda servodagas.

5.1. Riskavuloš bargit

Bargit geat gullet riskajoavkkuide dahje geain lea lagas relašuvdna iežá olbmui guhte lea gullelaš riskajovkui, omd fuolaheaddjin, galget gulahallat lagamus jođihedjiiin. Lagamus jođiheaddji ovttasráđiid bargiin árvoštallaba lea go bargis vejolašvuhta bargat bargobáikkis vai gáibiduvvogo heiveheapmi barggus. SA:s lea eanas bargiin vejolašvuhta heivehit barggud.

Bargi galgá buktit doavttirduodaštusa lagamus jođiheaddjái ovdal heiveheami.

[FHI siiddus lea čielgaseappot čilgejuvvon geat leat gullevaččat riskajoavkkuide.](#)

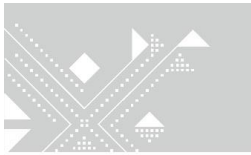
Heiveheamit mat sáhttet árvoštallojuvvot lea omd. ruovttukantuvra dahje eará heiveheamit nu go ahte bargi bargá kantuvrras muhto searvá čoahkkimiidda ja eará deaivvadeamiide dušše digitálalaččat.

5.2. Earenoamáš riskaárvoštallamat bargosajis

Bargiide galgá leat vejolaš doalahit mehtera gaskka nuppiide juohke dilálašvuodas. Dan lea earenoamáš dehálaš árvoštallat jus bargat kanturservodagas dahje jus juogada kantuvrra ovttain dahje eanebuiguin.

Riskavuloš bargiid ektui galgá maddái dahkat riskaárvoštallama.

Dat lea maddái dehálaš jus bargi iežas rollas doallá oktavuoda oallut eará olbmuiguin, nu ahte lea váttis doalahit gaskka. Dakkár bargu lea omd. sis geat barget dustehusas ja tehnikkalaš/praktihkalaš čuovvulemiin. Vejolaš doaimbajut sidjiide leat:

- Geavahit digitála gulahallanreaidduid dego telefonna, videočoahkkimiid ja e-poastta go dat lea vejolaš.
- Árvvoštallat ásaht fysalaš gaskaseainni, omd. pleksiláse.
- Ruovttukantuvra

Lea bargi bajit hoavda geas lea ovddasvástádus dahkat dan riskaárvvoštallama. Ávžžuhit bargi váldit oktavuoda iežas hoavddain gulahallat dárbbuid birra.

5.3. Bargit geat rasttildit riikarájiid ja geat jeavddalaččat bargui mátkkoštit

Bargi lea ieš ovddasvástideaddji iskat galgá go erremii riikarájiid rasttildeami geažil ja man guhká errenáigodat lea.

Bargit geat bohtet “rukses” riikkain/riikaosiin galget leat čađahan errenáigodaga ovdal go bohtet bargosadjái.

Bargit geat jeavddalaččat rasttildit Suoma dahje Ruota riikarájiid barggu oktavuodas, besset errenáigodagas bargoáiggis jus sii Norggas váldet Covid-19 teastta juohke 7. beaivvi, vrd. Covid-19 lánkaásahusa § 6 b (FOR-2020-03-27-470). Bargi váldá ieš oktavuoda dearvvašvuođabálvalusain šiehttat čađaheami mii čuovvu gáibádusaid ja mii addá duođastusa maid sáhtta lagamus hovdii ovdanbuktit. Allaskuvla máksá goluid mat čuožžilit testema olis.

Bargit geat besset errenáigodagas eai galgga leat lahkala earáiguin eambo go dárbbalaččat, vrd. Covid-19 lánkaásahusa § 6. Dat mearkkaša ahte bargit geat galget bargat lahkala studeanttaiguin, omd. oahpahusa, bagadallama jna oktavuodas galget leat čađahan errenáigodaga ovdal dákkár deaivvemiid.

5.4. Erren- ja buozalmasvuođadieđuid gieđahallan

Jávohisgeatnegasvuohta ja GDPR

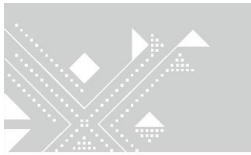
Ovttaskas bargi sivva jávkamii lea čadnon sihke jávohisgeatnegasvuhtii hálldašanlága §13 ja GDPR-njuolggadusaid vuođu. Bargoaddis ii leat álgovuorus vejolašvuohta daid mearrádusaid vuođu juohkit dieđuid ovttaskas bargi birra siskkáldasat bargiide dahje earáide. Bargi sáhtta dattege mieđihit bargoaddái dákkár dieđuid juohkit. Mieđáhus galgá leat addon eaktodáhtolaččat ja lea dehálaš ahte dieđut eai juhkkjuvvo viidát go dan masa bargi lea miehtan.

Diehtujuohkin erremis- ja buozalmasvuođas

Jus ovttaskas bargis duođastuvvo koronadávda, de čuovvulahtta suohkana dearvvašvuođabálvalus bargi ja su oktavuodaid, gustojeaddji njuolggadusaid vuođu, sihkarastin dihte dohkálaš dearvvašvuođaveahki ja guorrat njoammuma. Geahča eambo dás.

Deattuhuvvo ahte bargoaddi sáhtta juohkit dieđuid siskkáldasat jus muhtin bargi lea erremis dahje lea njommon koronadávdi, jus dat lea áibbas dárbbalažžan sihkarastit dohkálaš bargibirrasa. Dákkár áššiin galgá dahkkot sierra árvvoštallan ja suohkandoavttir galgá leat mielde dan árvvoštallamis. Árvvoštallan galgá dahkkot ovttasráđiid bargiin, go lea dehálaš vuhtiiváldit bargi árvvolašvuođa ja integritehta. Geahča eambo Databearráigeahču (Datatilsynet) siiddus dás. Dákkár dilálašvuođain eai galgga juhkkot eambo dieđut go dárbbalaččat.

6. STUDEANTTAID OVTTASTUS (SSO)

6.1. Kantiidna

SSO hábme sierra bagadusa kantiinadoaimmaide. Muđui gustojit boradanbáikkiid njoammuneastadeami bagadusat ja dearvvašvuodaeiseválddiid njuolggadusat.

https://www.mattilsynet.no/Utbrudd_av_koronavirus/Mat_og_drikkevann/til_kantiner_serveringssteder_og_matbutikker_om_koronavirus.38058

6.2. Studeantahybelat- ja ásodagat (SSO)

Studeantaovttastus SSO ráhkada sierra njuolggadusaid iežas láigodoaimma njoammuneastadeami birra.

6.3. Studeantamánáidgárdi (SSO)

Studeantaovttastus SSO čuovvu oktasaš našunála njuolggadusaid movt njoammuneastadeami fuolaha mánáidgárddiin Mánáidgárddiid, skuvllaid ja mánáid-/bearašsuodjalusa covid-19 njoammuneastadanbagadusas (<https://www.helsedirektoratet.no/tema/beredskap-og-krisehandtering/koronavirus/smittevern-for-barnehager-og-skoler>).

7. LÁGIDEAMIT

Lágidemiiguin oaivvildit dás konferánssaid, semináraid, disputásaid/nákkáhallamiid ja eará organiserejuvvon doaluid mat eai leat čadnon dábálaš oahpahussii ja maid allaskuvla lágida.

Allaskuvla čuovvu geažos áiggi daid njoammuneastadanrávvagiid maid dearvvašvuodaeiseválddit addet das ahte galle olbmo sáhtta čohkket ovtta sadjái. Geassemánu 15. beaivvi 2020 rájes lea mearri ahte joavkkus ožžot leat 200 olbmo jus lea vejolaš doalahit mehtera gaskka.

Allaskuvlii mielddisbuktá dát jáhkkinis váikkuhusaid olgolágidemiide ja láigolanjaide maidda čáhkset 200 olbmo nu ahte gaskkadoallangáibádus (mehtera) čuvvojuvvo.

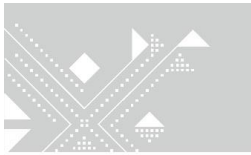
Lea ráhkaduvvon areálahketbihtta allaskuvlla oahpahunjaide mii vástida gáibádussii ahte olbmuid gaska lea unnimusat mehtera. Areálahkenastin gávdno allaskuvlla neahttasiiddus njoammuneastadeami birra.

Covid-19 dávdá geažil šaddat mii ráddjet allaskuvlla lanjaid geavaheami Diehtosiiddas mii ii guoska allaskuvlla dábálaš oahpahussii. Vuosttažettiin bistá dát olles 2020. Danin ii rahppo oppalaš vejolašvuotta doallat lágidemiid allaskuvlla lanjain eahkediid. Šaddá dušše vejolaš čađahit lágidemiid maid allaskuvlla jodiheaddjat atnet earenoamáš dehálažžan čađahit fysalaččat. Dan ferte almmotge árvoštallat Diehtosiidda eará doaimmaid ektui, ja bassan- ja čorgenresurssaid ja IT-resurssaid ektui. Visot aktivitehtat mielddisbuktet dárbbu liige njoammuneastadančorgatvuhtii.

Ráhkaduvvo sierra bagadus lágidemiide allaskuvlla lanjain.

8. GIRJERÁJUS JA RESEPŠUVNNAT

Luoikama ja buktima njuolggadusat

Girjerádjosa konkrehta njuolggadusat bohtet rievddadit dearvvašvuođaeiseválddiid ođđa rávvagiid mielde áiggis áigái. Girjerájus juohká dieđuid iežas neahttasiiduin gustovaš njuolggadusaid birra (<https://sam.no/se/a/girjeradjosa-njoammueastadannjuolggadusat>).

Njoammuneastadannjuolggadusat

Dearvvašvuođaeiseválddiid dábálaš njoammuneastadannjuolggadusat mat leat čilgejuvvon eará sajiin gustojit maiddái girjerádjosis:

- Ale boađe girjerádjosis dahje Diehtosiidii jus leat buohcci.
- Giehta- ja gossančorgatvuohta lea dehálaš girjerádjosa lanjain.
- Geavat giehtadesinfekšuvna girjerádjosa uvssa buohta.
- Doalat unnimusat mehtera gaska eará olbmuide.
- Bivdde earáid viežžat iežat ovddas jus leat erremis, jus leat dávdamearkkat dahje jus lea leamaš oktavuoha olbmui geasa lea korona njommon.

Girjerájusbordi ja doarvái gaska

- Girjerájusbordi ja luoikkaheaddji gaska galgá leat unnimusat mehtera.
- Njoammuneastadeami dihte lea biddjon pleksiláse girjerájusbordi ja luoikkaheaddji gaskii.
- Oanehis jearaldagaid váldá dastánaga. Stuorit bagadusaid galgá čielggadit e-poastta, chat-bálvalusa, telefonna dahje videočoahkkima bokte.

Luoikkahanautomáhta

- Ávžžuhit luoikkahedjiid geavahit luoikkahanautomáhta.
- Buhtis gieđaid giehtadesinfekšuvnnain automáhta bálddas go geavahat automáhta.

Girjjit

Našunálgirjerádjosis lea leamaš oktavuoha Álbmotdearvvašvuođainstituhtain girjerájus ávdnasiid gieđahallama hárrái <https://bibliotekutvikling.no/2020/04/22/anbefaling-til-bibliotek-fra-fhi/>. Dábálaš buorre čorgatvuohta visot olgguldasa osiin ja oktasaš guoskkahuvvon sajiin leat dehálaš doaimmat.

Aviissat ja áigečállagat

Girjerádjosis sáhtá lohkat aviissaid ja áigečállagiid. Geavat giehtadesinfekšuvna mii lea doppe.

Kopieren ja čáliheapmi

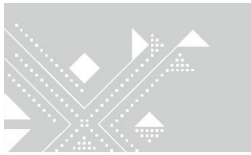
Girjerádjosa almmolaš mašiinnas lea vejolaš kopieret ja čálihit. Geavat giehtadesinfekšuvna mii lea doppe ovdalگو duhtadat kopierenmašiinna.

Lohkanbeavddit

Lea vejolaš geavahit lohkanbevddiid ja joavkolanjaid girjerádjosis jus doalaha unnimusat mehtera gaska. Stuolut ja lohkanbeavddit maid ii oaččo geavahit merkejuvvojit dahje váldojit eret. Bassanservieahtat biddjojot lahkosis vai sáhtá sihkkut beavddi ovdalگو dasa čohkkeda bargat. Vuordit ahte geavaheaddjit doahttalit dán.

Oahppohálddaha resepsuvdna ja diska

- Diskabargiid ja gussiid gaska galgá leat unnimusat mehtera, áinnas eambo.
- Dustehusa lea pleksiláse biddjon njoammuneastadandoaimman.
- Láhtti lea merkejuvvon 1 mehter gaskasaš mearkaiguin.

- Oanehis jearaldagaid váldá diskka badjel. Stuorit bagadusaid čielggadit e-poastta, chat-bálvalusa, telefovnna dahje videočoahkkima bokte
- li galgga leat eanet go okta olmmoš hávális resepsuvidnalanjas. Jus eambbogat bohtet oktanaga, de galgett earát vuordit olggobeale.

9. STUDEANTTAID JA BARGIID OAHPAHEAPMI

Studeanttat, bargit ja oapmahaččat galget leat oadjebasat das ahte lea sihkar leat fysalaččat oahppo-/bargobáikkis go dohko máhccá. Danin lea dehálaš ahte allaskuvlla dieđut leat čielgasat. Lea maiddá dehálaš ahte studeanttat ja bargit aktiivvalaččat veahkehit čađahit njoammuneastadandoaimmaid dán bagadusa mielde.

Bargit ožžot vásedin čoahkkimiin njoammuneastadanoahpu ja dieđuid mat leat biddjon allaskuvlla neahttasiidui. Áššit mat gusket njoammuneastadeapmái leat fásta fáddán allaskuvlla oktasaš diehtjuohkinčoahkkimiin bargiiguin, ja instituhtta- ja ossodatčoahkkimiin. Vurdojuvvo ahte buot dásiid jodiheaddjit oahpásnuvvet dán bagadussii.

Studeanttat ožžot oahpaheami lohkanjagi rahpanvahku ja dieđuid mat leat biddjon allaskuvlla neahttasiidui. Vurdojuvvo maiddá ahte oahppokoordináhtorat váldet ovddasvástádusa muittuhit studeanttaid allaskuvlla njoammuneastadeami birra, ja digaštallat dán singuin. Dasa lassin galget dollokt oktasaš diehtjuohkinčoahkkimat studeanttaiguin mas váldit ovdan dán fáttá, earenoamážit jus bohtet stuorit rievdadusat.

Geahča filmmažiid main lea engelas teaksta maid Innlandet Høgskole/allaskuvla lea ráhkadan: «Lynkurs i smittevern for studenter» / «Crash Course in Infection Prevention and Control - for students» <https://media.inn.no/Mediasite/Play/574c99ef99104ac49fa528cf35f6e8761d>

«Lynkurs i smittevern for ansatte» / «Crash Course in Infection Prevention and Control - for employees» <https://media.inn.no/Mediasite/Play/343b9b55a20b4795bcebe9ea9db38d61d>

10. COVID-19 DIEĐUID OĎASMAHTTIN

Dát bagadus galgá geažos áiggi ođastuvvot nu ahte das leat ođđaseamos dieđut, dego gustojeaddji njuolggadusat, rávvagat ja čujuhusat maid našuvnnaš eiseválddit ja báikkálaš dearvvašvuodaeiseválddit addet, ja siskkáldas njuolggadusat mat dahkkojit njoammunsuodjaleami hárrái. Dieđuid ođasmahttet dat ossodagat mat dábálaš dilis hálddašit daid bargguid. Ođđaseamos dieđut addojit diehtjuohkin- ja gulahallanmielbargiide, geat almmuhit dieđuid allaskuvlla neahttasiidus nu ahte studeanttat ja bargit ožžot rievttet ja ođđaseamos dieđuid áiggis áigái.

Ovddasvástádus viežžat ođđaseamos dieđuid:

- Ollislaš njoammuneastadanbarggu koordineren ja Njoammuneastadanbagadusa ođasteapmi- CSO/sihkarvuodávásttolaš
- Studeanta guoskevaš dilit – Oahppo- ja dutkanhoavda
- Bargiid guoskevaš dilit - Bargiidhoavda
- IT-/doaimmateknihkalaš dilit ja njoammuneastadandoaimmaid operašunaliseren – IT-/doaimmahoavda
- Covid-19 dieđuid ođasmahttin allaskuvlla neahttasiidus – Diehtjuohkin- ja gulahallanmielbargit

11. DEHÁLAŠ GULAHALLANOLBMOT/DIEĐIHANLISTU, JA SPIEHKASTATLISTU

Studeanttat sáhttet váldit oktavuoda oahppahálddhusain ja bargit ges lagamus hoavddain jus leat gažaldagat covid-19 dávdá birra earet daid dieđuid mat leat allaskuvlla neahttasiiddus

<https://samas.no/se/a/oppalas-bagadusat>

Čuovvovaš dieđihanlisttu sáhtta geavahit jus bargiid dahje studeanttaid gaska lea njoammundilálašvuohta ja/dahje gohččojuvvon isolašvudna/erren. Dakkár diehtu lea eaktodáhtolaš.

Dieđu šládja	Namma	Mobil-nummar
Diehtu bargiin	Bargiidhoavda May Kristin Utsi Vars	+47 913 85 485
Diehtu studeanttain	Oahppo- ja dutkanhoavda Áila Márge Varsi Balto	+47 994 09 096
Oppalaš dilálašvuođat	Sihkarvuođavásttolaš/CSO Mette Irene Hætta	+47 917 70 305
IT- ja doaibmahoavda	Lasse Wigelius	+47 905 46 681

Jus spiehkasteamit fuomášuvvojit de bivdit geavahit allaskuvlla spiehkastanvuogádaga,

<https://samas.no/se/a/sa-birra/diedit-ja-evttot>

12. SÁMI ALLASKUVLLA NJOAMMUNSUODJALEAMI ISKANLISTU

Dás vuolábealde lea iskanlistu mas leat čuoggát maid lea dehálaš árvoštallat Diehtosiidda oahppo-/bargosaji rahpama oktavuodas.

Bajimus doaimmat

Doaimma	Čađahan dáhton	Vásttolaš / Mearkkašupmi
Oahpahit bargiide njoammuneastadandoaimmaid dakko bokte ahte oahpásnuvvet dán bagadusa sisdollui		
Oahpahit studeanttaid njoammuneastadandoaimmaid dakko bokte ahte oahpásnuvvet dán bagadusa sisdollui		
Ráhkadit studeanttaide ja bargiide giehtabassanrutiinnaid plána		
Ráhkadit čálalaš plána čorgendoibmii		
Geahčadit oahppoprográmmaid organiserema vai sáhttit ásahit ja organiseret studeanttaid smávit joavkkuide dahje fásta joavkkuide		
Doallat dialoga riskavuloš bargiiguin ja studeanttaiguin geat dárbbasit heivehandoaimmaid		

Buhtisindoallu

Doaimma	Čađahan dáhton	Vásttolaš / Mearkkašupmi
Sihkkarastit ahte buot giehtabassangáriin ja hivssegiin lea doarvái sáibu ja bábersihkaldagat		
Oahpahit studeanttaide giehtabassanrutiinnaid ja gossančorgatvuodá		
Heangut plakáhtaid giehtabassanrutiinnaid ja gossančorgatvuodá birra		
Láhčit desinfekšuvdnaávdnasiid main lea alkohola dohko gos ii mana gieđaid bassat		
Plánet giehtačorgatvuodadoaimmaid olgoaktivehtaid/gieddebarggu oktavuodas (bassanserviehtaide ja giehtadesinfekšuvna mas lea alkohola)		

Unnidit oktavuoda olbmuid gaskka

Doaibma	Čađahan dáhton	Vásttolaš / Mearkkašupmi
Plánet olgoaktivitehtaid		
Láhčit vejolašvuodaid čađahit sihke digitála oahpahusa ja fysalaš oahpahusa		
Árvvoštallat lanjaid sturrodaga studeantajoavkkuid sturrodaga ektui, váldit atnui stuorát lanjaid jus lea vejolaš		
Gaskkaid- doallan plána studeanttaide ja hygienadoaimmat boradeami oktavuodas/kantiinnas		
Sihkkarastit ahte leat buorit rutiinnat boradeami oktavuodas, ja ahte borramuš láhččojuvvo poršuvnnaid mielde		
Plána movt unnida olmmošjoralmasa molssodanlanjain, hissegiin ja lanjaid boadáhagain		
Vejolaččat láhttiid merket vai sihkkarastá ahte olbmot dollet gaskka dakko gokko sáhtta šaddat olmmošjoralmas		
Plána movt sáhtta vurrolaga váldit bottuid vai ráddje galle studeantta oktanis leat oktasašlanjain		
Garvit stuora studeantačoagganemiid		
Garvit kollektiiva sáhtuid go leat olgomátkkit		

Čorgendoaibma

Doaibma	Čađahandáhton	Vásttolaš / Mearkkašupmi
Ráhkadit čorgendoaibmaplána mas čilge man dávjá ja movt iešguđet čuoggáid čoavdá. Plánii ferte váldit mielde hissegiid, basadangáriid, diŋggaid maid dávjá duohtada (uksageavjjaid, tráhpparinddiid, čuovgaboaluid jna.)		
Ráhkadit plána movt buhtisin doallá dihtorduolbásiid ja eará oktasaš tehnikkalaš neavvuid		

Bargiide

Doaibma	Čađahan dáhton	Vásttolaš / Mearkkašupmi
Ráddjet fysalaš čoahkkimiid, heivehit videokonferánšačoahkkimiidda		
Bargat ruovttus jus lea dohkkehuvvon		
Doallat gaska bottuin		
Ásahit rutiinnaid movt bassá oktasaš dihtorduolbásiid ja dihtoriid/boallobevddiid		